

TN AU § 185   Motion. Minska effekterna av priskrisen för barn och unga - återinför "bussiga kortet" i Visby

Ärendenummer: TN 2023/1310

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Tekniska nämndens arbetsutskott lämnar ärendet till tekniska nämnden utan eget yttrande.

Sammanfattning

Vänsterpartiet föreslår i en motion att "Bussiga kortet" åter ska börja gälla i stadstrafiken i Visby. Bussiga kortet gäller idag enbart i landsbygdstrafiken för barn och ungdomar upp till 20 års ålder.

Förvaltningen rekommenderar inte att Bussiga kortet öppnas för obegränsat resande inom kollektivtrafiken, vilket skulle vara följden av Vänsterpartiets förslag. Att erbjuda obegränsade resor inom kollektivtrafiken utan kostnad riskerar att leda till stora oönskade effekter. Förvaltningen bedömer att ett återinförande av Bussiga kortet i stadstrafiken, enligt Vänsterpartiets förslag, riskerar att leda till kraftigt ökade kostnader i busstrafiken, minskad kvalitet på färdtjänst, sjukresor och Närtrafik, ökad otrygghet i kollektivtrafiken samt sämre hälsa för barn och ungdomar i Visby. Dock ger förslaget en viss utgiftsminskning för de barnfamiljer som idag köper Visbykort till sina barn.

Förvaltningen föreslår istället att produkten Bussiga kortet görs om tillsammans med taxsystemet. Om Bussiga kortet görs om tillsammans med taxsystemet enligt förvaltningens förslag (TN 2023/2124) kan Bussiga kortet också användas i stadstrafiken men med begränsningar som gör att negativa bieffekter kan minskas.

Bedömning

Bussiga kortet gäller för barn och ungdomar folkbokförda på Gotland. Kortet gäller till och med 30 juni året personen fyller 20 år. Kortet berättigar till avgiftsfria resor i landsbygdstrafiken på Gotland året runt, dock inte för resor i stadstrafiken eller Närtrafiken. Barn och ungdomar med Bussiga kortet som dessutom har färdtjänststillstånd reser gratis i färdtjänst på Gotland förutom i Visby. Om även obegränsade resor i stadstrafiken ska ingå i Bussiga kortet innebär det också att obegränsade resor med färdtjänst inom Visby blir gratis för färdtjänstbeviljade barn och ungdomar.

Bussiga kortet har varit giltigt för obegränsade resor i stadstrafiken tidigare, senast fram till juni 2012. Regionfullmäktige beslutade 2011-11-28 att Bussiga kortet inte längre skulle gälla i stadstrafiken då det medförde kraftigt ökade kostnader för stadstrafiken. På grund av det kraftigt ökade resandet (av icke-

betalande resenärer) behövde förstärkningsbussar sättas in. Det är sannolikt att samma situation skulle inträffa igen om Bussiga kortet åter blev giltigt för obegränsat resande inom stadstrafiken. Förstärkningsbussar kan antingen tas från befintliga förstärkningsturer i landsbygdstrafiken (med ökad trängsel och risk för frånåkta resenärer i landsbygdstrafiken som följd) eller så kan ytterligare fordon köpas in från bussbolaget, vilket ger en ökad ramkostnad varje år som skulle bestå avtalstiden ut (till 2033) även om Bussiga kortets obegränsade giltighet i stadstrafiken skulle upphöra innan dess.

Förvaltningen föreslår istället att produkten Bussiga kortet görs om tillsammans med taxesytemet. Om Bussiga kortet görs om tillsammans med taxesytemet enligt förvaltningens förslag (TN 2023/2124) kan Bussiga kortet också användas i stadstrafiken men med begränsningar som gör att negativa bieffekter kan minskas.

Barn- och genusperspektiv – En ytterligare orsak till att Tekniska nämnden år 2012 beslutade att Bussiga kortet skulle sluta gälla i stadstrafiken var att många barn började promenera och cykla mindre när de kunde resa ett gratis i stadstrafiken utan begränsning. Även i andra städer har man märkt av att människor går och cyklar i mindre utsträckning när kollektivtrafiken är gratis. Visby är en liten stad med gång- och cykelavstånd närmast överallt. Gång och cykling är sätt för barn att få vardagsmotion, vilket ger positiva effekter på hälsan. Förslaget innebär därmed en risk att barn och ungdomar som rör sig i Visby får mindre vardagsmotion och därmed sämre hälsa. Förslaget motverkar därmed Regionfullmäktiges prioritering för perioden 2024-2027 om hälsofrämjande arbete och att utveckla tidiga förebyggande insatser i alla verksamheter och Regionstyrelsens mål att andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027.

Kvinnor känner sig oftare otrygga i kollektivtrafiken än män. I flera städer där kollektivtrafiken är gratis ökar otryggheten i kollektivtrafiken på grund av ökat stök ombord och på hållplatser. Stöket kommer av att vissa, bland annat ungdomar, börjar använda kollektivtrafiken som ett ställe att uppehålla sig på istället för som ett färdmedel. Det kan även bli högljutt och bråkigt, vilket leder till att flera, inte minst kvinnor och äldre men även andra barn, börjar undvika kollektivtrafiken. Förutom påverkan på enskilda innebär detta även en risk intäktsstapp för kollektivtrafiken då vuxna betalande resenärer börjar resa mindre i stadstrafiken.

Landsbygdsperspektiv – Förslaget påverkar både de barn som bor i Visby och de som bor på landsbygden men går i skola eller har fritidsaktiviteter i Visby. Som Vänsterpartiet anför skulle förslaget ge en ekonomisk lättnad för de familjer vars barn reser i stadstrafiken. Däremot, som tidigare beskrivits, leder förslaget till en ökad risk för otrygghet och sämre hälsa för de barn som

påverkas. Om förstärkningsbussar måste tas från landsbygdstrafiken påverkar förslaget även alla, barn som vuxna, som reser i landsbygdstrafiken (se resonemang ovan).

Förslaget innebär också en risk för ökade resor med färdtjänsten inom Visby bland färdtjänstbeviljade barn och ungdomar, eftersom även dessa skulle bli obegränsade för barn och ungdomar inom Visby. Ökat antal resor innebär större risk för ökade väntetider för färdtjänst, sjukresor och Närtrafik på hela Gotland.

Ekonomisk konsekvensanalys – Förslaget innebär att intäkter uteblir för de barn och ungdomar som idag reser i stadstrafiken. Visserligen skulle barn och ungdomar som inte är folkbokförda på Gotland fortfarande behöva betala för resor i stadstrafiken, men förvaltningen bedömer att dessa utgör en mycket liten del av resenärerna. Dessutom finns en risk för minskade intäkter då flera vuxna betalande resenärer kan börja undvika stadstrafiken till följd av ökat stök.

Framförallt innebär dock förslaget ökade kostnader i form av förstärkningstrafik i stadstrafiken, resurser som antingen måste tas från landsbygdstrafiken eller tillkomma genom ökat ramtillskott. Dessutom finns en risk för ökade kostnader för underhåll av hållplatser, då gratis kollektivtrafik i andra städer har lett till ökad nedskräpning och skadegörelse på hållplatser. Förvaltningen bedömer att det finns en risk för detta även då endast barn och ungdomar beviljas ett obegränsat antal gratisresor.

Förslaget innebär också en risk för ökade resor med färdtjänsten inom Visby bland färdtjänstbeviljade barn och ungdomar, vilket leder till ökade kostnader för färdtjänst.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av tillförordnad förvaltningschef Mats Eriksson.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen daterad 2023-09-15

Motion daterad 2023-03-27